

FÖRHANDLINGSFÄRDIGHETER – VÄXELVERKAN OCH EMPATI – DELTAGANDE OCH PÅVERKAN

APELSINÖVNINGEN

Konflikter eller bråk kan lösas på många olika sätt. Det tar ofta tid att hitta en lösning som tillfredsställer alla. Alla parter måste få säga sina åsikter och tankar och man måste lyssna på alla. Ju mer parterna litar på varandra desto mindre är risken för våld. Och ju tydligare man vet vars och ens mål desto mer utrymme ges åt kreativiteten och att hitta nya lösningsmodeller.

VAD HANDLAR ÖVNINGEN OM

- Tid: ca 15 minuter + diskussion
- Eleverna ombes hitta på möjliga slutresultat för en påhittad konfliktsituation
- Slutresultaten kan grovt delas in i fem olika alternativ, varav den kreativaste är när man samarbetar och "vinner över konflikten" genom att sätta sig över den

ÖVNINGENS MÅL

I bakgrunden till konflikter finns ofta motstridiga mål. I den här konflikten är apelsinen det som varje part riktar in sig på. Ibland kan de här motstridiga målen vara tydligt definierade, men ibland är de dolda. De här målen kan vara befogade eller obefogade (olagliga).

En konfliktsituation leder ofta till en variant av något de fyra resultaten: den ena parten vinner och den andra förlorar, båda parterna drar sig ur konflikten, båda parterna gör en kompromiss eller hittar ett sätt att resa sig över konflikten eller de hittar ett nytt sätt att lösa konflikten tillsammans.

Ju fler möjliga lösningar vi hittar på desto fler alternativ har vi att reda ut konflikten fredligt och konstruktivt. Då är också sannolikheten mindre att den ena parten tar till våld om den upplever det finns ont om alternativ. Kreativitet är nyckeln till konfliktlösning – man måste söka idéer utanför det vanliga och invanda. Som Einstein sade: "Problem kan inte lösas med samma sätt som skapade dem."

ÖVNINGENS GÅNG

Dela in deltagarna i par. Ge varje par en apelsin. Berätta för dem att de bråkar om apelsinen och att de måste hitta på så många alternativa sätt som möjligt att lösa konflikten på.

Ge inte fler instruktioner fastän deltagarna har frågor. Om du vill kan du placera apelsinen på bordet lika långt från båda deltagarna. Ge dem sedan 15 minuter att hitta på lösningar och skriva ner dem.

ATT FUNDERA PÅ EFTER ÖVNINGEN

Be paren läsa upp resultaten de funderat ut högt och att ge varje idé ett eller flera nummer som korrelerar med listan om fem punkter:

1. Y vinner och X förlorar
2. X vinner och Y förlorar
3. Båda parterna gör en kompromiss
4. Båda parterna drar sig ur/förlorar
5. Parterna samarbetar, hittar en lösning och vinner konflikten tillsammans (sätter sig över konflikten). Konfliktlösningens mål är att så ofta som möjligt nå en situation där båda parterna vinner.

Diskussionsämnen:

- Hur kändes det att vara en del av en konflikt? Hur fungerade kommunikationen mellan dem som jobbade i par? Ändrade den under den givna tiden? Det är viktigt att känna igen känslor som vi upplever i konfliktsituationer – blir vi stressade, väcks en tävlingslust i oss, drar vi oss ur eller samarbetar vi? Det mest effektiva är att söka lösningar genom samarbete, men vi har alla vår egen stil i att lösa konflikter. Med tiden kan vi också lära oss nya, mer konstruktiva sätt.
- Vad sade de som jobbade i par till varandra? Frågade de frågor eller satte de krav? Försökte de förstå motparten och motpartens skäl att få apelsinen?

En av de viktigaste egenskaperna hos en fredsmedlare är förmågan att ställa bra frågor. Om man hamnar mitt i ett bråk måste man försöka förstå motparten (eller kompanjonen, beroende på synvinkeln). Om vi inte vet vad motparten vill kan vi inte nå en kompromiss eller få en situation där båda vinner. Centralt i frågan är att försöka komma underfund med vad motparten säger sig vilja (ståndpunkt), men också vad de egentligen vill (mål).

Förhandling på en djupare, mer konkret nivå som utgår från "mål" är mer givande än förhandling på en ytlig nivå som utgår från "ståndpunkter".

Om till exempel båda parterna säger sig vilja ha apelsinen är det fråga om två ståndpunkter. Man kan inte lösa konflikter eftersom ståndpunkterna är i konflikt med varandra. Men om man frågar varför parterna vill ha apelsinen (mål) kan det komma fram att de behöver olika delar av frukten (fruktköttet för saft, skalet för att baka en kaka, fröna för att plantera ett apelsinträd). På det här sättet utesluter inte målen varandra. Eller kanske vill den ena bara leka med apelsinen och den andra vill rita på skalet. De här målen utesluter inte varandra om de sker på olika tider.

Källa: Joy Pople och Akiko Ikeno